

Т.О. Семененко, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ДО ПИТАННЯ ДІЄВОСТІ ІНСТРУМЕНТІВ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Дослідження механізмів реалізації монетарної політики в національній економіці, дієвості її інструментів як в сукупній дії, так і виокремлено, дає підґрунтя для формулювання питання щодо визначення ступеня залежності розгортання дії зазначених механізмів й дедалі більшого спотворення наслідків їхнього впливу. Причому причини спотворень певною мірою є об’єктивними (зовнішніми), а не суб’єктивними (внутрішніми).

За умов глобалізації концепція національно-центричного погляду на монетарну політику знижується, поступаючись альтернативній, так званій глобально-центричній концепції. Набуває особливої ваги роль трансмісійних механізмів дворівневого характеру. Перший рівень – вплив зовнішнього світу на внутрішню економіку; другий рівень – безпосередня реалізація заходів монетарного характеру у внутрішній економіці, що має, як правило, цільове спрямування – таргетування інфляції, таргетування процентної ставки, таргетування валютного курсу. Причому трансмісії другого рівня вимагатимуть, скоріш за все, виокремлення цих механізмів трансформаційних економік, фінансові ринки яких знаходяться на початковій стадії розвитку, й не завжди і не для всіх учасників фінансового ринку спостерігається перетік коштів, пов’язаний зі зміною взаємної дохідності. Це гальмує і певною мірою спотворює сигнал, який отримують від центрального банку в рамках певного монетарного режиму. Отже, якщо центральний банк задіює інструменти, що мають на меті функціонування “непрацюючих” фінансових механізмів, то реакція економіки може вийти за рамки очікуваних результатів, причому як в позитивний, так і в негативний бік.

Як зазначає у своїх працях з проблематики трансмісії С.Р. Моїсєєв, на сьогодні єдиного трактування трансмісійного механізму не існує. На початку 2000-х років пошуком відповіді на питання: що ж являє собою механізм впливу грошово-кредитної політики на національну економіку, – були заклопотані більшість розвинутих країн світу. Так, в США поштовхом був розвиток фінансових інновацій, зміни на фондовому та іпотечному ринках, які історично можуть бути віднесені до початку XXI століття. Для європейських країн зазначена проблема набирає певного відтінку у зв’язку із необхідністю проведення єдиної для країн Єврозони грошово-кредитної політики. Отже, мова вже йде, очевидно, про інший рівень трансмісійного механізму – для сукупності країн, що охоплює нюанси внутрішніх трансмісій кожної з країн.

На наш погляд, у цій же площині слід розглядати й проблему трансферу криз – свідомі дії однієї країни стосовно іншої (як правило, менш розвинутої), що загрожують останній тяжкими кризами, зниженням конкурентоспроможності національної економіки і звуженням присутності на

ринках, погіршенням підприємницького і інвестиційного клімату, деградацією соціальної та екологічної ситуації. Причому дії малих, залежних економік можуть бути захисними, а не наступальними. Щодо розвинутих країн це – шлях для зміцнення своєї економічної безпеки, закріплення економічних та науково-технічних переваг, нагромадження ресурсів для подальшого, більш потужного розвитку. Як зазначає А. Сухоруков, трансфер криз відбувається через дію об'єктивних законів, тому не слід перебільшувати суб'єктивний характер трансферу криз. Дійсно, спостерігається не що інше, як прояв раціональної поведінки окремої країни (національної економіки) як суб'єкта світового господарства на шляху до досягнення мети, властивої відповідному рівню, максимізація вигод за умови мінімізації втрат та ризиків. А наскільки цей шлях для досягнення мети є чесним й виправданим, – це питання з іншої площини, яке вимагає осмислення в надто довгостроковому періоді й не тільки економістів.